

Afet Yönetimi Bağlamında Büyükşehir Belediyelerinin Teşkilat Yapısı Üzerinden Bir İnceleme

A Review on The Organizational Structure of Metropolitan Municipalities in The Context Of Disaster Management

Ozan YETKİN¹

ÖNE ÇIKANLAR	<ul style="list-style-type: none">Bu çalışmada büyükşehir belediyelerinin teşkilat yapısı, afet yönetimi bağlamında incelenmiştir.Kahramanmaraş depremlerinin ardından büyükşehir belediyelerinde "afet işleri daire başkanlığı" adında birimler kurulmaya başlamıştır.Afet yönetimi bağlamında büyükşehir belediyeleri, teşkilat yapısı açısından henüz yeterli bir seviyeye ulaşamamıştır.
HIGHLIGHTS	<ul style="list-style-type: none">In this study, the organizational structure of metropolitan municipalities is analyzed in the context of disaster management.After the Kahramanmaraş earthquakes, units called "disaster affairs departments" started to be established in metropolitan municipalities.In the context of disaster management, metropolitan municipalities have not yet reached a sufficient level in terms of organizational structure.
ÖZ	6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli meydana gelen depremler, Türkiye’de afet yönetiminin ve bu konuda yerel yönetimlerin rolünün ne kadar önemli olduğunu bir kez daha göstermiştir. Öncelikle “yerel” bir olgu olarak ortaya çıkan afetlerin yönetilmesi konusunda yerel yönetimlere önemli görev, yetki ve sorumluluklar düşmektedir. Afet öncesi, anı ve sonrasında yürütülecek olan kamu hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde uygulanabilmesi için güçlü bir teşkilat yapısına sahip olmak son derece önemlidir. Türk kamu yönetimi sisteminde başat yerel yönetim birimlerinden biri olarak nitelendirilebilecek büyükşehir belediyeleri, il mülkî sınırının tamamından sorumlu olup, bu özelliğiyle afet yönetimi konusunda önemli bir yönetim birimidir. Çalışma kapsamında Türkiye’de afet yönetimi bağlamında büyükşehir belediyelerinin teşkilat yapısı, resmî internet siteleri ile 2022 ve 2023 yıllarına ait teşkilat yapısına ilişkin bilgiler içeren 2023 ve 2024 yılı performans programları üzerinden incelenmiştir. Kahramanmaraş depremlerinin ardından büyükşehir belediyelerinde “afet işleri daire başkanlığı” adında birimlerin kurulmaya başlandığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda büyükşehir belediyelerinde afet yönetimi bağlamında teşkilat yapısının mevcut durumu incelenmiş, sorunlar tespit edilmiş ve çözüm önerileri geliştirilmiştir.
ANAHTAR KELİMELEER	
Afet Yönetimi	
Yerel Yönetimler	
Büyükşehir Belediyeleri	
Teşkilat Yapısı	
ABSTRACT	The earthquakes that occurred on February 6, 2023, centered in Kahramanmaraş, once again showed how important disaster management and the role of local governments in this regard are in Türkiye. First, local governments have important duties, powers and responsibilities in managing disasters that occur as a "local" phenomenon. It is extremely important to have a strong organizational structure to effectively and efficiently implement public services before, during and after the disaster. Metropolitan municipalities, which can be described as one of the dominant local government units in the Turkish public administration system, are responsible for the entire provincial civil border and, with this feature, are an important administrative unit in disaster management. Within the scope of the study, the organizational structure of metropolitan municipalities in the context of disaster management in Türkiye was examined through their official websites and 2023 and 2024 performance programs containing information on the organizational structure of 2022 and 2023. It was determined that following the Kahramanmaraş earthquakes, units called "head offices of disaster affairs" began to be established in metropolitan municipalities. In this context, the current situation of the organizational structure in the context of disaster management in metropolitan municipalities was examined, problems were identified and solution suggestions were developed.
KEYWORDS	
Disaster Management	
Local Government	
Metropolitan Municipality	
Organizational Structure	
Atf (Citation): Ozan, Y. (2024). Afet yönetimi bağlamında büyükşehir belediyelerinin teşkilat yapısı üzerinden bir inceleme, <i>Urban 21 Journal</i> , 2(1), 24-41	

¹ (Sorumlu Yazar) Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, ozan.yetkin@dpu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9070-9408

Giriş

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli olarak gerçekleşen ve bölgedeki 11 ili etkileyen depremler, Türkiye’de afet yönetiminin önemini ve bu konuda yaşanan sorunları bir kez daha göstermiştir. Bütünleşik afet yönetimi yaklaşımı, afet yönetiminde yerel yönetimlerin rolü ile bu süreçte devlet ve yerel yönetimlerin birer paydaş olarak iş birliği ve koordinasyon içerisinde olması gibi hususlarda yaşanan eksiklikler Kahramanmaraş’ta yaşanan depremlerin yarattığı zararın bu denli büyük olmasının sebepleri arasında ifade edilebilir. Bu hususta yapılacak akademik çalışmalarla sorunların tespit edilmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi son derece önemlidir.

Doğal ya da teknoloji/insan kaynaklı olmak üzere temelde iki türe ayrılabilir olan afetler insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. İnsanlığın ortaya çıkışından önce de deprem, yangın, volkanik patlamalar veya çığ gibi doğal olaylar yaşanmakla birlikte, bunların afet olarak nitelendirilmesi insanlığın ortaya çıkışıyla başlamaktadır. İnsanlığın ortaya çıkışından önce jeofizik olaylar olarak tanımlanabilecek bu doğal gelişmeler, insanlığın ortaya çıkışı ve insanlık üzerinde etki yaratmasıyla birlikte afet olarak nitelendirilmeye başlanmıştır (Alcantara Ayala, 2002, s. 107-108).

“Beklenmesi muhtemel bir beklenmeyen yönetimi” (Önder, 2023, s. 139) olarak nitelendirilebilecek afet yönetimindeki modern yaklaşım risk ve kriz yönetimi olmak üzere iki ana süreci kapsamaktadır. Risk yönetimi aşaması kendi içinde “risk ve zarar azaltma” ile “hazırlık”; kriz yönetimi ise “müdahale” ve “iyileştirme” şeklinde aşamalara ayrılmaktadır. Özellikle afet ortaya çıkmadan önceki süreci ifade eden risk yönetimi aşaması, afetlerin mümkün olduğunca önlenmesi ve olası zararlarının en aza indirilebilmesi için önemlidir. Ayrıca bu süreçlere merkezi yönetim, yerel yönetimler, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve halkın katılımını içerecek şekilde bir iş birliği ve koordinasyon ekseninde yaklaşılmaktadır.

Afet konusundaki genel eğilim, afetin etkisinin önce yerelde hissedildiği yönündedir. Gerçekten de afetler, öncelikli olarak meydana geldiği yerel coğrafyayı etkilemekte, afetin büyüklüğüne göre bu etki ulusal ve uluslararası düzleme de yayılabilmektedir (Şahin, 2021, s. 243). Afetlerin yerelliği vurgusundan hareketle, yerel coğrafyayı en iyi tanıyan ve o coğrafyaya en yakın yönetim birimleri olan yerel yönetimlerin (özellikle belediyelerin) önemli görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Ülkelerin yönetim sistemi, yerel yönetim yaklaşımı ve merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki ilişkilere bakış açısına göre farklılaşmakla birlikte, yerel yönetimler hemen hemen her ülkede afet yönetimi konusunda az ya da çok görev, yetki ve sorumluluklar üstlenmektedir.

Bu çalışmada Türkiye’de büyükşehir belediyeleri açısından afet yönetimi konusu üzerine bir inceleme yapılmıştır. Çalışma, büyükşehir belediyeleri ile sınırlandırılmıştır. Bu kapsamda 30 büyükşehir belediyesinin teşkilat yapısı afet yönetimi bağlamında incelenmiştir. Bu inceleme kapsamında büyükşehir belediyelerinin güncel internet siteleri ile 2023 ve 2024 yıllarına ilişkin performans programları analiz edilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda, büyükşehir belediyelerinde Kahramanmaraş depremlerine kadar olan süreçte afet yönetimi konusunda

teşkilat yapısı açısından yetersiz kaldığı, ancak depremlerin ardından doğrudan afet yönetimiyle ilgilenecek birimlerin kurulduğu görülmüştür. Bu kapsamda büyükşehir belediyelerinin afet yönetimi konusundaki mevcut teşkilat yapıları analiz edilmiş, sorunlar tespit edilerek çözüm önerileri geliştirilmeye çalışılmıştır. İlk olarak afet yönetiminin kavramsal çerçevesi oluşturulacaktır. Daha sonra büyükşehir belediyelerinin afet yönetimindeki rolü, görev, yetki ve sorumlulukları incelenecektir. Son olarak büyükşehir belediyelerinin resmî internet siteleri ve yukarıda belirtilen yıllara ilişkin performans programları incelenerek, afet yönetimi bağlamında büyükşehir belediyelerinin teşkilat yapısı analiz edilecektir.

1. Afet Yönetiminin Kavramsal Çerçevesi

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından hazırlanan “Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü”ne göre afet, *“toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan, etkilenen toplumun baş etme kapasitesinin yeterli olmadığı doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olay”* şeklinde tanımlanmaktadır (AFAD, 2014, s. 23). Birleşmiş Milletler Afet Riskini Azaltma Ofisi (UNISDR) tarafından yapılan bir tanımlamada ise *“etkilenen topluluğun veya toplumun kendi kaynaklarını kullanarak başa çıkma yeteneğini aşan, yaygın insani, maddi, ekonomik veya çevresel kayıpları ve etkileri içeren bir topluluğun veya bir toplumun işleyişinde ciddi bir aksama”* şeklinde ifade edilmektedir (UNISDR, 2009, s. 9). Bir doğal olayın kendisi değil, doğurduğu sonuçlar “afet” olarak nitelendirilmektedir (Carr, 1932, s. 211).

Tanımlardan hareketle afetlerin “doğal” veya “teknoloji/insan kaynaklı” olmak üzere ikiye ayrıldığı söylenebilir. Kamuoyunda “afet” denildiğinde ilk akla gelen deprem, sel, heyelan, çığ veya kuraklık gibi olaylar doğal afetler olarak nitelendirilmektedir. Teknoloji/insan kaynaklı afetler ise yangın, patlama, radyasyon veya kazalar şeklinde örneklendirilebilir. Türkiye, yukarıda belirtilen doğal ya da teknoloji/insan kaynaklı afetlerin hepsiyle karşılaşma riskine sahip bir ülkedir. Bu afetler zaman zaman ülkemizde meydana gelmekte; bazen can ve mal kaybı çok düşük olduğu gibi, 17 Ağustos 1999 veya 6 Şubat 2023 tarihlerinde meydana gelen depremlerde olduğu gibi, bazen çok ciddi boyutlarda can ve mal kaybını beraberinde getirebilmektedir. Bu nedenle Türkiye’nin kaçınılmaz bir gerçeği olan afetin yönetilmesi, oldukça önemlidir.

Türkiye’de 17 Ağustos 1999’da yaşanan deprem, afet yönetimine bakış açısında ve afet yönetimi politikalarının gelişiminde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu döneme kadar gerek toplumda gerekse yönetim/siyaset mekanizmasında afetlere karşı bakış açısı “öngörülemez, kaçınılmaz ve engellenemez” olduğu yönündedir. Ancak 2000’li yıllarla birlikte teknoloji alanında ve yönetim yaklaşımında meydana gelen gelişmelerle birlikte afetlerin engellenemese bile yönetilebilir olduğu ve iyi örgütlenmiş kurumsal yapılar ve geliştirilecek önleyici tedbirlerle etkisinin azaltılabileceği yönünde bir bakış açısı gelişmeye başlamıştır.

Afetlerin yerelden başlayarak ulusal ve uluslararası boyuttaki etkileri göz önünde bulundurulmuş, yapılan çalışmalarla farklı boyutlardan afet konusuna yaklaşılmış ve afetler “öncesi, sırası ve sonrası” ile bütüncül bir model çerçevesinde ele alınmaya başlamıştır.

Afet yönetimini, afetin tüm süreçlerini kapsayacak şekilde ele alan yaklaşıma literatürde “bütünlük afet yönetimi” adı verilmektedir. Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü’nde “afetlerle baş edebilen, dayanıklı ve dirençli bir toplum oluşturmak için tüm tehlikeleri dikkate alan, afet yönetiminin önleme, zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme aşamalarında yapılması gereken çalışmalar ve alınması gereken önlemleri, toplumun tüm güç ve kaynaklarını kullanarak gerçekleştirebilen bir yönetim süreci” olarak tanımlanan bütünlük afet yönetimi (AFAD, 2014, s. 51), afetin meydana gelmesinden sonra ortaya çıkabilecek muhtemel zararları önlemek ya da en aza indirebilmek amacıyla tehlike ve riskleri önceden belirleme, önlem alma, afet sırasında etkin müdahale ve eşgüdümün sağlanması ile afetten sonra yapılacak iyileştirme çalışmalarını bütüncül bir şekilde ele alan bir yaklaşım olarak yaygın biçimde kabul görmektedir. Bu kapsamda modern afet yönetimi, zincirin halkaları gibi birbirine bağlı dört önemli aşamadan oluşmaktadır. Afet öncesi süreci ifade eden “risk ve zarar azaltma” ile “hazırlık” aşamaları “risk yönetimi” olarak adlandırılmaktadır. Afet anını kapsayan ve üçüncü aşama olan “müdahale” ile afet sonrası yapılacak çalışmaları kapsayan “iyileştirme” aşamaları ise “kriz yönetimi” olarak adlandırılmaktadır. “Ülke, bölge, kent veya yerleşme birimi ölçeğinde tehlike ve riskin belirlenmesi, analizi, riskin azaltılabilmesi için imkân, kaynak ve önceliklerin belirlenmesi, politika ve stratejik plan ve eylem planlarının hazırlanması ve yaşama geçirilmesi süreci” (AFAD, 2014, s. 30) olarak tanımlanan ve “risk yönetimi” adı verilen ilk iki aşamada “proaktif”, “kriz hâli şartları süresince uygulanan, durumu normale döndürmeyi amaçlayan geçici bir yönetim biçimi” (AFAD, 2014, s. 107) olarak tanımlanan ve “kriz yönetimi” adı verilen son iki aşamada ise “reaktif” bir yaklaşım benimsenmektedir (Yaman, 2021, s. 453; Yaman & Düger, 2017, s. 11). Modern afet yönetimi yaklaşımında kriz yönetiminden daha çok risk yönetimine odaklanılmakta, bu aşamada elde edilecek başarının kriz yönetimi anını da olumlu etkileyeceği kabul edilmektedir (AFAD, 2014, s. 7).

Bütünlük afet yönetimi yaklaşımı, afetin tüm süreçlerini kapsayan bir yaklaşım olduğu gibi süreçten etkilenen ya da sürece katkı sağlayabilecek olan tüm kamu kurum ve kuruluşlarının, sivil toplum kuruluşlarının, özel sektörün ve vatandaşların katılımını da öngörmektedir (Yaman & Çakır, 2023, s. 15). Bu yönüyle bütünlük afet yönetimi yaklaşımı süreçten etkilenen tüm aktörlerin iş birliği ve koordinasyonunu savunmaktadır. Her bir aktörün afet sürecinin tüm aşamalarında üstlendiği farklı görev, yetki ve sorumluluklar bulunmaktadır.

Afet yönetimi konusunda dünya genelindeki eğilim, “afetlerin yerelliği” konusu üzerindedir. Gerçekten de afetler öncelikle yerel düzeyde etki göstermektedir. Afetin büyüklüğüne göre bu etkinin ulusal ve uluslararası boyutta bir tesiri de söz konusu olabilmektedir. Afetlerin yerelliği vurgusu, afet yönetimi konusunda yerel yönetimlerin önemini arttırmaktadır (Sunar, 2023, s.

204). Anayasal tanımıyla, “il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileri” (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982) olan yerel yönetimler, vatandaşa ve afetin meydana geldiği bölgeye en yakın ve ilgili coğrafyayı en iyi tanıyan yönetim birimleri olmaları nedeniyle afetin yönetimi konusunda önem kazanmaktadır.

2. Büyükşehir Belediyelerinin Afet Yönetimindeki Rolü

Türkiye’de belediye, il özel idaresi ve köy olmak üzere üç temel yerel yönetim birimi bulunmaktadır. Bunlar içerisinde belediyeler ikiye ayrılmakta, bu ayrıma bağlı olarak da iki farklı belediye modeli ile karşılaşılmaktadır. Bir tarafta 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu kapsamında olan büyükşehir belediyeleri ve büyükşehir ilçe belediyeleri, diğer tarafta ise 5393 sayılı Belediye Kanunu kapsamında olan büyükşehir dışındaki belediyeler bulunmaktadır. Bu iki modelde belediyelerin yapısı, görev, yetki ve sorumlulukları birbirinden ayrılmaktadır. Çalışma kapsamında büyükşehir belediyeleri incelenecektir.

Büyükşehir belediyeleri, 5216 sayılı Kanunda “sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idarî ve malî özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi” olarak tanımlanmaktadır. İlgili tanım gereği büyükşehir belediyeleri il mülkî sınırının tamamında kamu hizmeti yürüten kurumlardır. İlgili Kanunun 7. maddesinde büyükşehir belediyeleri ile büyükşehir ilçe belediyelerinin görev, yetki ve sorumlulukları düzenlenmiştir. Burada yer alan hükümler incelendiğinde büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyelerinin afet yönetimi konusu ile ilgili olarak şu görev, yetki ve sorumlulukları bulunmaktadır (Büyükşehir Belediye Kanunu, 2004):

- Acil durum ve afet anında ve sonrasında ulaşım ağının kilitlenmemesi ve sağlıklı bir şekilde kullanılabilmesi önem arz eden bir husustur. Bu kapsamda ilgili Kanunun 7. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi kapsamında ulaşım ana planının yapılması ve uygulanması, afet yönetimi açısından büyükşehir belediyelerinin üstlendiği görev ve yetkiler arasında düşünülebilir.
- AFAD’ın iklimik afet türleri arasında tanımladığı kar (özellikle de aşırı kar) açısından bakıldığında 5216 sayılı Kanunun 7. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi kapsamında büyükşehir belediyelerinin karla mücadele faaliyetlerini yürütmekle görevlendirildiği görülmektedir. Bu yönüyle bütünleşik afet yönetimi bağlamında kriz yönetimi aşaması içinde yer alabilecek bir görev olarak düşünülmesi mümkündür.
- Acil durum ve afet anında müdahale edilmesi gereken bölgeden veri akışının sağlanması ve bilgi toplanması için teknolojik imkanlardan yararlanılarak kurulan coğrafi bilgi sistemleri de önem arz etmektedir. 5216 sayılı Kanunun 7. maddesinin birinci fıkrasının (h) bendiyle büyükşehir belediyelerine “coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurma” görev ve yetkisi verildiği görülmektedir.

- Acil durum ve afet yönetiminde öncelikle üzerinde durulan aşama “önleme”dir. Bir doğal afet türü olan sellere karşı önlem alınması adına büyükşehir belediyelerine derelerin ıslahını yapma görevi verilmiştir.
- 5216 sayılı Kanununun 7. maddesinin (u) bendi de afet yönetiminde büyükşehir belediyelerinin rolü açısından önem taşıyan hükümlerdendir. Buna göre; “il düzeyinde yapılan plânlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili plânlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak; gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği vermek; itfaiye ve acil yardım hizmetlerini yürütmek; patlayıcı ve yanıcı madde üretim ve depolama yerlerini tespit etmek, konut, işyeri, eğlence yeri, fabrika ve sanayi kuruluşları ile kamu kuruluşlarını yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemler yönünden denetlemek, bu konuda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermek” de büyükşehir belediyelerinin görev ve yetkileri arasındadır.
- 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile “afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları tahliye etmek ve yıkmak” görev ve yetkisi büyükşehir ilçe belediyelerine verilmiştir. Bu konuda büyükşehir belediyelerine verilen görev ve yetki ise ilçe belediyelerinin talep etmesi halinde her türlü desteği sağlamaktır.

Yukarıda belirtilen görev, yetki ve sorumluluklar incelendiğinde, büyükşehir belediyesi ve büyükşehir ilçe belediyelerinin afet yönetimi bağlamında önemli roller üstlendiği söylenebilir. Afetlere hazırlık ve dirençli toplum oluşturma açısından büyükşehir belediyesi ve büyükşehir ilçe belediyelerine önemli görev, yetki ve sorumluluklar verilmiştir.

5216 sayılı Kanunun, büyükşehir belediyeleri ve büyükşehir ilçe belediyelerini afetin planlanması ve yönetilmesi konusunda ana aktör olarak görmesine karşılık, merkezi düzeyde yapılan çalışmalarda ve hazırlanan planlarda ilgili yerel yönetim birimlerine daha tali roller verildiği görülmektedir. Bu kapsamda İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı tarafından hazırlanan Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) örnek olarak verilebilir. Bu planda yerel yönetimlerin yardımcı ve destek kuruluş olarak nitelendirildiği, ana aktörler arasında yer almadığı görülmektedir. 14 Eylül 2022 tarihli ve 6053 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile yürürlüğe giren Türkiye Afet Müdahale Planında yerel yönetimler, oluşturulan 25 çalışma grubunun 8 tanesinde yer almakta, bu çalışma gruplarının tamamında “destek çözüm ortağı” olarak nitelendirilmektedirler (AFAD, 2022, s. 35-53). Yerel yönetimlere ilişkin mevzuatta afet yönetimi konusunda önemli yetkileri olan belediyeler, TAMP kapsamında daha tali bir rol üstlenmiştir. Bu yönüyle TAMP ve yerel yönetim mevzuatı arasında afet yönetimi konusundaki görev, yetki ve sorumluluklar açısından bir yetki karmaşası olduğu söylenebilir.

Öncelikle yerel bir olgu olarak karşımıza çıkan afet konusunda yerel yönetimlerin planlama, örgütlenme, yönetim ve denetim gibi görev, yetki ve sorumlulukları açısından hizmet alanına giren yerleşim yerlerinde afet risklerin belirlenmesi, önlenmesi, planlanması ve azaltılması gibi süreçlerde önemli birimler olduğu yadsınamaz bir gerçekliktir (Tezgider, 2008, s. 214). UNISDR tarafından yapılan bir çalışmada yerel yönetimlerin afet riskinin azaltılması sürecinde üstlendiği dört önemli rol özellikle vurgulanmaktadır. Bunlar şu şekilde ifade edilebilir (UNISDR, 2010):

Afet Yönetimi Bağlamında Büyükşehir Belediyelerinin Teşkilat Yapısı Üzerinden Bir İnceleme

- Afet riskinin azaltılmasını teşvik, tehlikeler için çok katmanlı ve paydaşlı bir platformun koordinasyonu ve sürdürülebilir hale getirilmesinde rol oynamak
- Yerel halkı ve vatandaşları afet riskini azaltma faaliyetlerine yönlendirmek
- Kurumsal kapasitelerini geliştirmek ve afet riskini azaltmaya dönük uygulamalar geliştirmek
- Afet riskini azaltmak için kapsamı genişletilebilir yenilikçi araç ve teknikler geliştirerek uygulamak.

Modern afet yönetimi yaklaşımında risk yönetimi önem kazansa da Türkiye’de henüz bu doğrultuda yeterli bir gelişim gösterildiğini söylemek güçtür. Türkiye’de kriz yönetimi aşaması daha çok önemsenmekte, risk yönetimine gereken önem verilmediği gibi bu konuda yapılan çalışmalar da yetersiz kalmaktadır. Özellikle de mevzuat ile risk yönetimi aşamasında yerel yönetimlere geniş görev ve yetki alanı bırakılmış olsa da belediyeler kaynak sorunu, bütünleşik afet yönetiminin özümsememesi, liyakat ve taklitçilik gibi sorunları aşamadığından bu konuda yeterli bir gelişim gösterememektedir. Bu sorunların ortadan kalkması ve yerel yönetimlerin risk yönetimi alanında görev ve yetkilerini etkin ve verimli bir şekilde kullanması ile birlikte afetler önlemese de zararlarını en aza indirebilmek mümkün gözükmemektedir (Küçükşen ve Yetkin, s. 150). Bu noktada yukarıda sayılan sorunların çözümü kadar, afet yönetimi bağlamında yerel yönetimlerin teşkilat yapısının da gözden geçirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda çalışmanın bir sonraki bölümünde 30 büyükşehir belediyesinin teşkilat yapısı, afet yönetimi bağlamında incelenerek birtakım tespitlerde bulunulmaya çalışılacaktır.

3. Afet Yönetimi Bağlamında Büyükşehir Belediyelerinin Teşkilat Yapısı

Büyükşehir belediyelerinin teşkilat yapısına ilişkin düzenlemeler 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 21. maddesinde düzenlenmiştir. 5393 sayılı Belediye Kanununda, belediye teşkilatına ilişkin kurulması zorunlu birimler öngörülmüşken, 5216 sayılı Kanun kapsamında büyükşehir belediyesi teşkilatında kurulması zorunlu birimlere yer verilmemiş, bunun yerine büyükşehir belediye teşkilatının norm kadro esaslarına uygun olarak “genel sekreterlik, daire başkanlığı ve müdürlük” şeklinde örgütleneceği belirtilmiştir. Buradan hareketle çalışmada 30 büyükşehir belediyesinin teşkilat yapısı incelenmiş ve bu kapsamda büyükşehir belediyelerinin afet yönetimi konusunda örgütlenme açısından ne durumda olduğu analiz edilmiştir. İlgili konu hakkında bulgulara ulaşabilmek için büyükşehir belediyelerinin resmî internet sitelerinde yer alan teşkilat şemaları ile 2023 ve 2024 yılı performans programları incelenmiştir.

Büyükşehir belediyelerinin teşkilat yapısı afet yönetimi bağlamında incelendiğinde 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremlerin önemli bir dönüm noktası olduğu söylenebilir. Nitekim bu depremlere kadar hiçbir büyükşehir belediyesinde doğrudan afet işleri ile ilgilenen ve bu isimle kurulan daire başkanlıkları bulunmamaktadır. Büyükşehir belediyelerinin 2022 yılına ilişkin teşkilat yapılarını gösteren 2023 yılı performans programları incelendiğinde, 20 büyükşehir belediyesinde “itfaiye daire başkanlığı” dışında afet

yönetimiyle ilişkilendirilebilecek bir daire başkanlığı tespit edilmemiştir. Geri kalan 10 büyükşehir belediyesinde ise “İtfaiye daire başkanlığı” dışında “İmar ve Şehircilik daire başkanlığı”, “deprem risk yönetimi ve kentsel iyileştirme daire başkanlığı”, “etüt ve projeler daire başkanlığı” ve “kent estetiği daire başkanlığı” gibi birimler aracılığıyla ya daire başkanlığı düzeyinde ya da bunların altında şube müdürlüğü düzeyinde afet yönetiminin örgütlendiği tespit edilmiştir. Aynı büyükşehir belediyelerinin resmî internet siteleri ile 2023 yılına ilişkin teşkilat yapıları hakkında bilgi veren 2024 yılı performans programları incelendiğinde ise 2023 yılı içerisinde 30 büyükşehir belediyesinden 20 tanesinde “afet işleri” ile ilgili daire başkanlığı kurulduğu görülmüştür. Teşkilat yapısı içerisinde ilgili daire başkanlığını kuran büyükşehir belediyeleri; Adana, Ankara, Antalya, Balıkesir, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kocaeli, Konya, Manisa, Mardin, Mersin, Ordu, Sakarya ve Şanlıurfa’dır. Bunlar içerisinde Gaziantep Büyükşehir Belediyesinde Nurdağı ve İslahiye ilçeleri için ayrı ayrı “afet sonrası iyileştirme daire başkanlığı” kurulmuştur. Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinde “afet işleri ve göç hizmetleri daire başkanlığı” şeklinde kurulan ilgili birim, geri kalan 18 büyükşehir belediyesinde ise “afet işleri daire başkanlığı” adıyla kurulmuştur. Bunların tamamı 2023 yılında kurulmuş olup, önceki senelerde büyükşehir belediyelerinin hiçbirinde “afet işleri” adıyla kurulmuş bir daire başkanlığı bulunmamaktadır. Afet yönetimi bağlamında 2022 ve 2023 yıllarında büyükşehir belediyelerinin teşkilat yapısına ilişkin bilgiler Tablo 1 ve Tablo 2’de paylaşılmıştır.

Tablo 1: Büyükşehir belediyelerinde afet yönetimi bağlamında teşkilat yapısı (2022)

Durum	Büyükşehir Belediye Sayısı
<i>İtfaiye Daire Başkanlığı dışında afet yönetimi konusunda herhangi bir daire başkanlığı yok</i>	20
<i>İtfaiye Daire Başkanlığı dışında “Deprem Risk Yönetimi ve Kentsel İyileştirme Daire Başkanlığı” birimi var</i>	7
<i>İtfaiye Daire Başkanlığı dışında “İmar ve Şehircilik”, “Etüt ve Projeler” ve “Kent Estetiği” isimleriyle daire başkanlıkları mevcut olup, bu daire başkanlıkları altında afet yönetimi ile ilişkilendirilebilecek şube müdürlükleri var</i>	3

Kaynak: Büyükşehir belediyelerinin resmî internet siteleri ile 2023 ve 2024 yılı performans programları incelenerek yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 2: Büyükşehir belediyelerinde afet yönetimi bağlamında teşkilat yapısı (2023)

Durum	Büyükşehir Belediye Sayısı
<i>İtfaiye Daire Başkanlığı dışında afet yönetimi konusunda herhangi bir daire başkanlığı yok</i>	8
<i>İtfaiye Daire Başkanlığı dışında “Deprem Risk Yönetimi ve Kentsel İyileştirme Daire Başkanlığı” birimi var</i>	2
<i>Afet İşleri Daire Başkanlığı var</i>	20

Kaynak: Büyükşehir belediyelerinin resmî internet siteleri ile 2023 ve 2024 yılı performans programları incelenerek yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tablolarda paylaşılan bilgilerden hareketle büyükşehir belediyelerinin teşkilat yapısında afet yönetimi bağlamında bir dönüşüm yaşandığı görülmektedir. Ancak yaşanan bu dönüşümün henüz tamamlanmadığı söylenebilir. “Afet İşleri Daire Başkanlığı” adıyla birimlerin

Afet Yönetimi Bağlamında Büyükşehir Belediyelerinin Teşkilat Yapısı Üzerinden Bir İnceleme

kurulmasına karşılık, bazı büyükşehir belediyelerinde henüz bu daire başkanlıklarının alt birimlerinin kurulmadığı tespit edilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda ilgili daire başkanlığını kuran 20 büyükşehir belediyesinden 5 tanesinin, henüz alt birimleri (şube müdürlükleri) kurmadığı tespit edilmiştir (Tablo 3).

Tablo 3: Teşkilat yapısı açısından büyükşehir belediyelerinde afet işleri daire başkanlıkları

<i>Durum</i>	<i>Büyükşehir Belediye Sayısı</i>
<i>Daire başkanlığı içerisinde şube müdürlükleri oluşturulmuş</i>	15
<i>Daire başkanlığı içerisinde şube müdürlükleri oluşturulmamış</i>	5

Kaynak: Büyükşehir belediyelerinin resmî internet siteleri ile 2023 ve 2024 yılı performans programları incelenerek yazar tarafından oluşturulmuştur.

Hem daire başkanlığını kuran hem de alt birimleri oluşturan büyükşehir belediyeleri incelendiğinde ise bu daire başkanlıklarının örgütlenme modeli açısından bir standarttan bahsetmek güçtür. Her büyükşehir belediyesinde farklı alt birimler kurulmuştur. Kurulan birimlerde standardın sağlanması, risk ve kriz yönetimi aşamaları için ayrı ayrı birimlerin oluşturulması son derece önemlidir. Tablo 4’te “afet işleri daire başkanlığı” altında oluşturulan alt birimlerin isimleri ve bu isimle kaç büyükşehir belediyesinde birim olduğuna ilişkin bilgiler yer almaktadır. Buna göre afet işleri daire başkanlığı altında alt birimleri oluşturan 15 büyükşehir belediyesinde farklı isimlerde 22 ayrı alt birim oluşturulduğu görülmektedir. Bunların büyük çoğunluğu şube müdürlüğü biçimindedir. En çok tekrarlanan şube müdürlüğü “Afet Koordinasyon Merkezi Şube Müdürlüğü” olup, 6 büyükşehir belediyesinde ilgili daire başkanlığı altında bu şube müdürlüğünün kurulduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4: Afet işleri daire başkanlığı altında kurulan birimlerin isimleri ve dağılımı

Birim	Büyükşehir Belediye Sayısı
Afet Eğitimleri Şube Müdürlüğü	1/15
Afet İşleri Şube Müdürlüğü	1/15
Afet Koordinasyon Merkezi Şube Müdürlüğü	6/15
Afet Planlama ve Risk Yönetimi Şube Müdürlüğü	2/15
Afet Risk Yönetimi, Hazırlığı ve Lojistik Şube Müdürlüğü	1/15
Afet ve Risk Yönetimi Şube Müdürlüğü	2/15
Afete Hazırlık Şube Müdürlüğü	1/15
Afetlere Müdahale Şube Müdürlüğü	2/15
Afetleri Önleme Şube Müdürlüğü	1/15
Deprem ve Zemin İnceleme Şube Müdürlüğü	2/15
İdari İşler Şefliği	1/15
İdari Mali İşler Şube Müdürlüğü	2/15
Kentsel dönüşüm Şube Müdürlüğü	1/15
Kentsel Projeler Şube Müdürlüğü	1/15
Koordinasyon ve İyileştirme Şube Müdürlüğü	1/15
Malzeme Temini ve Lojistik Şube Müdürlüğü	1/15
Planlama ve Koordinasyon Şube Müdürlüğü	1/15
Risk Azaltma Yönetimi ve Planlama Şube Müdürlüğü	1/15
Risk Belirleme ve Önlem Şube Müdürlüğü	1/15
Sivil Savunma Hizmetleri Birimi	1/15
Sivil Savunma Uzmanlığı	3/15
Teknik İşler Şube Müdürlüğü	2/15

Kaynak: Büyükşehir belediyelerinin resmî web siteleri ile 2023 ve 2024 yılı performans programları incelenerek yazar tarafından oluşturulmuştur.

Sonuç

Yerel halka en yakın ve o coğrafyayı en iyi tanıyan yönetim birimleri olarak yerel yönetimlerin afet yönetimi konusunda önemli görev, yetki ve sorumlulukları bulunmaktadır. Afet yönetimine ilişkin kamu hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi ve politikaların başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için teşkilat yapıları son derece önemlidir. Afet yönetimi bağlamında birimlerin kurulması, bu birimlerin afet yönetiminin tüm süreçlerini kapsayacak şekilde örgütlenmesi ve ilgili birimlerde nitelikli yönetici ve personelin istihdam edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda çalışmada büyükşehir belediyelerinin teşkilat yapısı afet yönetimi bağlamında incelenmiştir.

30 büyükşehir belediyesinin resmî internet siteleri ile 2023 ve 2024 yılı performans programları üzerinden yapılan inceleme sonucunda, 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen depremlerin, afet yönetimi ile ilişkili birimlerin kurulması yolunda önemli bir dönüm noktası olduğu tespit edilmiştir. Nitekim 2022 yılında hiçbir büyükşehir belediyesinde afet yönetimi adıyla kurulmuş bir daire başkanlığı bulunmazken, 2023 yılında 20 büyükşehir belediyesinde doğrudan afet işleriyle ilgilenen daire başkanlıklarının kurulduğu görülmüştür. Kurulan daire başkanlıkları incelendiğinde bazılarının henüz örgütlenme sürecini tamamlamadığı ve alt

Afet Yönetimi Bağlamında Büyükşehir Belediyelerinin Teşkilat Yapısı Üzerinden Bir İnceleme

birimlerinin oluşturulmadığı tespit edilmiştir. Örgütlenme sürecinde belli bir aşama kateden ve alt birimleri kuran büyükşehir belediyeleri incelendiğinde ise afet yönetimi bağlamında standart bir teşkilat yapısının olmadığı tespit edilmiştir. Ulaşılan bulgulardan hareketle 6 Şubat 2023 tarihindeki depremlerden sonra büyükşehir belediyelerinin afet yönetimi açısından yeni birimler oluşturma yönünde harekete geçtiği söylenebilir.

Çalışma kapsamında ulaşılan bulgulardan hareketle, öncelikli olarak tüm büyükşehir belediyelerinde “afet işleri daire başkanlığı” adıyla birimlerin kurulması sağlanmalıdır. Bu birimler için bir standart belirlenmeli, afet yönetiminin tüm aşamaları için ayrı ayrı birimler kurulması sağlanmalıdır. Bu kapsamda “risk yönetimi şube müdürlüğü”, “kriz yönetimi şube müdürlüğü” ile kamu kurum ve kuruluşları ile “afet eğitim şube müdürlüğü” gibi alt birimler oluşturulabilir. Bu birimlerde istihdam edilecek daire başkanı, şube müdürü ve diğer personelin “afet yönetimi” alanında eğitim almış olması ve bu alanın uzmanı olması sağlanmalıdır. Oluşturulacak bu birimin üst yönetici olan afet işleri daire başkanının, il afet ve acil durum koordinasyon kurulunun doğal üyesi haline getirilmesi de yerel düzeyde belediyeler ile kamu ve özel sektördeki diğer aktörlerle iş birliği ve koordinasyonun gelişimi açısından katkı sağlayabilir.

Kaynakça

- Adana Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Adana Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. https://www.adana.bel.tr/panel/uploads/performansprogrami_v/files/abb-performans-programi-2023.pdf adresinden alındı
- Adana Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Adana Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı performans programı*. https://www.adana.bel.tr/panel/uploads/performansprogrami_v/files/abb2024yiliperformans-programii.pdf adresinden alındı
- Adana Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Birimlerimiz*. <https://www.adana.bel.tr/tr/birimlerimiz> adresinden alındı
- AFAD. (2014). *Açıklamalı afet yönetimi terimleri sözlüğü*. Ankara: T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.
- AFAD. (2022). *Türkiye afet müdahale planı (TAMP)*. Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.
- Alcantara Ayala, I. (2002). Geomorphology, natural hazards, vulnerability and prevention of natural disasters in developing countries. *Geomorphology*, 47(2-4), s. 107-124.
- Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Ankara Büyükşehir Belediyesi 2023 mali yılı performans programı*. <https://s.ankara.bel.tr/files/2023/01/10/13d73f967d3330491475f2dedc5f9c02.pdf> adresinden alındı
- Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Ankara Büyükşehir Belediyesi 2024 mali yılı performans programı*. <https://s.ankara.bel.tr/files/2024/01/26/ea7b8725589f74237eba1e5dc3079c90.pdf> adresinden alındı

- Ankara Büyükşehir Belediyesi. (tarih yok). *Teşkilat şeması*. <https://www.ankara.bel.tr/teskilat-semasi> adresinden alındı
- Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Antalya Büyükşehir Belediyesi 2023 performans programı*. <https://www.antalya.bel.tr/Content/UserFiles/Files/Raporlar/2023-YILI-PERFORMANS-PROGRAMI-WEB.pdf> adresinden alındı
- Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Antalya Büyükşehir Belediyesi 2024 performans programı*. <https://www.antalya.bel.tr/Content/UserFiles/Files/Raporlar/2024-YILI-PERFORMANS-PROGRAMI-WEB.pdf> adresinden alındı
- Antalya Büyükşehir Belediyesi. (12.11.2023). *Kurumsal yapı*. <https://www.antalya.bel.tr/Kurumsal/Kurumsal-Yapi> adresinden alındı
- Avaner, T., & Fedai, R. (2020). Türkiye'de afet yönetiminde kurumsal yapılanma. M. Yaman, & E. Çakır içinde, *Farklı boyutlarıyla afet yönetimi* (s. 25-44). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Aydın Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Aydın Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. <https://aydin.bel.tr/Content/images/kurumsal/Performans%20Program%C4%B1/2023%20PERFORMANS%20PROGRAMI.pdf> adresinden alındı
- Aydın Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Aydın Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı performans programı*. https://aydin.bel.tr/Content/files/Raporlar/BUYUKSEHIR_PERFORMANS_KITABI_2024_.pdf adresinden alındı
- Aydın Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Kurumsal yapı*. <https://aydin.bel.tr/detail/4353/kurumsal-yapi> adresinden alındı
- Balıkesir Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Balıkesir Büyükşehir Belediyesi 2023 performans programı*. <https://cmsapi.balikesir.bel.tr//Media/Dokumanlar/Performans-Program%C4%B1/BBB%20Performans%20Program%C4%B1%202023.pdf> adresinden alındı
- Balıkesir Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Balıkesir Büyükşehir Belediyesi 2024 performans programı*. <https://cmsapi.balikesir.bel.tr//Media/Dokumanlar/Performans-Program%C4%B1/BBB%20Performans%20Program%C4%B1%202024.pdf> adresinden alındı
- Balıkesir Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Organizasyon şeması*. <https://www.balikesir.bel.tr/organizasyon-semasi> adresinden alındı
- Bursa Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Bursa Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. https://www.bursa.bel.tr/yayinlar_pdf_viewer?id=2041 adresinden alındı
- Bursa Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Bursa Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı performans programı*. https://www.bursa.bel.tr/yayinlar_pdf_viewer?id=2703 adresinden alındı
- Bursa Büyükşehir Belediyesi. (2024). *İdari yapı*. <https://www.bursa.bel.tr/idari> adresinden alındı
- Büyükşehir Belediyesi Kanunu (2004, 10 Temmuz). T. C. Resmî Gazete (Sayı: 25531). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf>
- Carr, L. J. (1932). Disaster and the sequence-pattern concept of social change. *American Journal of Sociology*, 38(2), s. 207-218.

Afet Yönetimi Bağlamında Büyükşehir Belediyelerinin Teşkilat Yapısı Üzerinden Bir İnceleme

- Denizli Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Denizli Büyükşehir Belediyesi 2023 performans programı*. <https://www2.denizli.bel.tr/userfiles/file/2023%20Y%C4%B1%C4%B1%20Performans%20Program%C4%B1.pdf> adresinden alındı
- Denizli Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Denizli Büyükşehir Belediyesi 2024 performans programı*. <https://www2.denizli.bel.tr/userfiles/file/2024%20Y%C4%B1%C4%B1%20Performans%20Program%C4%B1.pdf> adresinden alındı
- Denizli Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Organizasyon şeması*. <https://www.denizli.bel.tr/organizasyonsemasi/> adresinden alındı
- Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. https://www.diyarbakir.bel.tr/filespap/performans_programi/2023_Yili_Performans_Programi.pdf adresinden alındı
- Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı performans programı*. https://www.diyarbakir.bel.tr/filespap/performans_programi/2024_Yili_Performans_Programi.pdf adresinden alındı
- Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Yönetim şeması*. <https://www.diyarbakir.bel.tr/kurumsal/yonetim.html> adresinden alındı
- Ergünay, O. (2000). Türkiye'nin afet yönetim sistemine genel bir bakış: sorunlar ve çözümler. E. Komut içinde, *Kentsel yerleşmeler ve doğal afetler* (s. 1-18). Ankara: Mimarlar Odası Yayını.
- Erzurum Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Erzurum Büyükşehir Belediyesi 2023 performans programı*. https://www.erkurum.bel.tr/img/CK/files/2023_Performans_Program%C4%B1.pdf adresinden alındı
- Erzurum Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Erzurum Büyükşehir Belediyesi 2024 performans programı*. https://www.erkurum.bel.tr/img/CK/files/2024_Performans_Program.pdf adresinden alındı
- Erzurum Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Kurumsal şema*. https://www.erkurum.bel.tr/IcerikDetay-kurumsal_sema/4048/l.html adresinden alındı
- Eskişehir Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. https://www.eskisehir.bel.tr/dosyalar/performans_programi/2023.pdf adresinden alındı
- Eskişehir Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı performans programı*. https://www.eskisehir.bel.tr/dosyalar/performans_programi/2024.pdf adresinden alındı
- Eskişehir Büyükşehir Belediyesi. (2024). *İdari şema*. <https://www.eskisehir.bel.tr/idari-sema> adresinden alındı
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. <https://www.gaziantep.bel.tr/uploads/2023/01/buyuksehir-bel-kitap-calismasi.pdf> adresinden alındı

- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2024 mali yılı performans programı*. <https://www.gaziantep.bel.tr/uploads/2024/01/buyuksehir-bel-kitap-calismasi-son-27122022.pdf> adresinden alındı
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Teşkilat şeması*. <https://www.gaziantep.bel.tr/tr/teskilat-semasi> adresinden alındı
- Hatay Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Hatay Büyükşehir Belediyesi 2023 mali yılı performans programı*. <https://api.hatay.bel.tr/storage/gallery-media/January2023/tcX7MxhpbHilAm1hDnBB.pdf> adresinden alındı
- Hatay Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Hatay Büyükşehir Belediyesi 2024 mali yılı performans programı*. <https://api.hatay.bel.tr/storage/gallery-media/January2024/PcTYmXoMMOSSswVOWBKL.docx> adresinden alındı
- Hatay Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Teşkilat şeması*. <https://hatay.bel.tr/sayfa/teskilat-semasi> adresinden alındı
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2022). *İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 performans programı*. https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2023_yili_performans_programi_f2323109ab.PDF adresinden alındı
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2023). *İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2024 performans programı*. https://uploads.ibb.istanbul/uploads/Performans_Programi_2024_a58ac8389d.pdf adresinden alındı
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Yönetim şeması*. <https://ibb.istanbul/ibb/yonetim-semasi> adresinden alındı
- İzmir Büyükşehir Belediyesi. (2022). *İzmir Büyükşehir Belediyesi 2023 performans programı*. https://www.izmir.bel.tr/YuklenenDosyalar/Dokumanlar/42_09012023_052444_.pdf adresinden alındı
- İzmir Büyükşehir Belediyesi. (2023). *İzmir Büyükşehir Belediyesi 2024 performans programı*. https://www.izmir.bel.tr/YuklenenDosyalar/Dokumanlar/42_22122023_045045_.pdf adresinden alındı
- İzmir Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Birimlerimiz*. <https://www.izmir.bel.tr/tr/Birimler/289> adresinden alındı
- Kadioğlu, M. (2008). Modern, bütünleşik afet yönetiminin temel ilkeleri. M. Kadioğlu, & E. Özdamar içinde, *Afet zararlarını azaltmanın temel ilkeleri* (s. 1-34). Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı (JICA).
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. https://kahramanmaras.bel.tr/fs/fields/attachments/2023_yili_performans_programi.pdf adresinden alındı
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı performans programı*. https://kahramanmaras.bel.tr/fs/fields/attachments/2024_performans_programi.pdf adresinden alındı

Afet Yönetimi Bağlamında Büyükşehir Belediyelerinin Teşkilat Yapısı Üzerinden Bir İnceleme

- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Organ ve teşkilat*. <https://kahramanmaras.bel.tr/kurumsal/organ-ve-teskilat> adresinden alındı
- Kayseri Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Kayseri Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. <https://www.kayseri.bel.tr/uploads/pdf/performans2023.pdf> adresinden alındı
- Kayseri Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Kayseri Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı performans programı*. <https://www.kayseri.bel.tr/uploads/pdf/performans2024.pdf> adresinden alındı
- Kayseri Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Organizasyon yapısı*. <https://www.kayseri.bel.tr/organizasyon-yapisi> adresinden alındı
- Kocaeli Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Kocaeli Büyükşehir Belediyesi 2023 mali yılı performans programı*. https://www.kocaeli.bel.tr/webfiles/userfiles/files/birimler/mali-hizmetler-dairesi-baskanligi/Kurumsal%20Dosyalar/2023_Mali_Yili_Performans_Programi.pdf adresinden alındı
- Kocaeli Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Kocaeli Büyükşehir Belediyesi 2024 mali yılı performans programı*. <https://www.kocaeli.bel.tr/webfiles/userfiles/files/birimler/mali-hizmetler-dairesi-baskanligi/Kurumsal%20Dosyalar/2024%20Y%C4%B1%C4%B1%20Performans%20Program%C4%B1.pdf> adresinden alındı
- Kocaeli Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Organizasyon yapısı*. <https://www.kocaeli.bel.tr/tr/main/teskilat> adresinden alındı
- Konya Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Konya Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. <https://sepet.konya.bel.tr/kbb/kbb/dosyalar/performans/2023performans.pdf> adresinden alındı
- Konya Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Konya Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı performans programı*. https://sepet.konya.bel.tr/kbb//kbb/dosya/birim_icerik/717/yihNYqS2ItJsqEXg3gj3lcd9SenzyqngmNJEvU84.pdf adresinden alındı
- Konya Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Kurumsal yapı*. <https://www.konya.bel.tr/s/kurumsal-yapi> adresinden alındı
- Küçükşen, M., & Yetkin, O. (2020). Afet yönetimi ve yerel yönetimler. M. Yaman, & E. Çakır içinde, *Farklı boyutlarıyla afet yönetimi* (s. 143-162). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Leblebici, Ö. (2019). *Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi kapsamında yerel yönetimlerin afet yönetimindeki etkinliği*. KAYFOR 17 Bildiriler Kitabı, (s. 140-150).
- Malatya Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Malatya Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. https://ww2.malatya.bel.tr/yayin/2023_performans_programi/performans_programi_2023.rar adresinden alındı
- Malatya Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Malatya Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı performans programı*. <https://www.malatya.bel.tr/wp-content/uploads/2023/11/Performans-Programi-2024.pdf> adresinden alındı
- Malatya Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Teşkilat şeması*. <https://www.malatya.bel.tr/teskilat-semasi/> adresinden alındı

- Manisa Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Manisa Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. <https://manisa.bel.tr/upload/teskilat/dosya/8ba73c79100f430fafeb8fc23ed37584.pdf> adresinden alındı
- Manisa Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Manisa Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı performans programı*. <https://manisa.bel.tr/upload/teskilat/dosya/f688d344afd14a74a36894383e37f01e.pdf> adresinden alındı
- Manisa Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Teşkilat yapısı*. https://www.manisa.bel.tr/s32_teskilat-yapisi.aspx adresinden alındı
- Mardin Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Mardin Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. <http://www.mardin.bel.tr/kurumlar/mardin.bel.tr/2021/Mali-Hizmetler/2023-performans-programi.pdf> adresinden alındı
- Mardin Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Mardin Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı performans programı*. <http://www.mardin.bel.tr/kurumlar/mardin.bel.tr/2021/Mali-Hizmetler/2024-Performans-Programi.pdf> adresinden alındı
- Mardin Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Teşkilat şeması*. <http://www.mardin.bel.tr/teskilat-semasi> adresinden alındı
- Mersin Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Mersin Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. <https://www.mersin.bel.tr/uploads/files/performans20232202202364859908-223045.pdf> adresinden alındı
- Mersin Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Mersin Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı performans programı*. <https://www.mersin.bel.tr/uploads/files/2024yilperformansprogrambtesonhali29kasim43679665-631333.pdf> adresinden alındı
- Mersin Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Teşkilat şeması*. <https://www.mersin.bel.tr/kurumsal/teskilat-semasi> adresinden alındı
- Muğla Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Muğla Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. https://panel.mugla.bel.tr/uploads/sayfatr/mali_hizmetler/2023_yili_performans_programi.pdf adresinden alındı
- Muğla Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Muğla Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı performans programı*. <https://panel.mugla.bel.tr/uploads/sayfatr/2024%20Y%C4%B1%C4%B1%20Performans%20Program%C4%B1.pdf> adresinden alındı
- Muğla Büyükşehir Belediyesi. (2024). *İdari şema*. <https://www.mugla.bel.tr/organizasyonsemasi> adresinden alındı
- Ordu Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Ordu Büyükşehir Belediyesi 2023 performans programı*. https://ordu.bel.tr/uplouds/4299f408-d45a-481e-87dc-40ee3432500f_2023%20Mali%20Y%C4%B1%C4%B1%20Performans%20Program%C4%B1_compressed.pdf adresinden alındı
- Ordu Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Ordu Büyükşehir Belediyesi 2024 performans programı*. https://ordu.bel.tr/uplouds/d2b014d9-8c43-420a-9a85-302c03c50e3b_2024%20Mali%20Y%C4%B1%C4%B1%20Performans%20Program%C4%B1.pdf adresinden alındı

Afet Yönetimi Bağlamında Büyükşehir Belediyelerinin Teşkilat Yapısı Üzerinden Bir İnceleme

- Ordu Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Birimler*. <https://www.ordu.bel.tr/Birimler> adresinden alındı
- Önder, Ö. (2023). Türk kamu yönetiminde afet yönetiminin kurumsal yapısı ve idari dönüşümü. H. Şengün, Ö. Önder, & M. Yaman içinde, *Afet yönetimi ve politikaları* (s. 139-184). Bursa: Ekin Yayınevi.
- Sakarya Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Sakarya Büyükşehir Belediyesi 2023 performans programı*. <https://www.sakarya.bel.tr/uploads/stratejik/XNLjJdBCf0.pdf> adresinden alındı
- Sakarya Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Sakarya Büyükşehir Belediyesi 2024 performans programı*. <https://www.sakarya.bel.tr/uploads/stratejik/YqbwYGdWUK.pdf> adresinden alındı
- Sakarya Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Organizasyon şeması*. <https://www.sakarya.bel.tr/tr/OrganizasyonSemasi> adresinden alındı
- Samsun Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Samsun Büyükşehir Belediyesi 2023 performans programı*. <https://samsun.bel.tr/uploads/dokumanlar/4968dd6b669da3dfc751cdf5d69ab4d663b.pdf> adresinden alındı
- Samsun Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Samsun Büyükşehir Belediyesi 2024 performans programı*. <https://samsun.bel.tr/uploads/dokumanlar/940bd82d27f03e598deb2096cf4cc6a5659.pdf> adresinden alındı
- Samsun Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Yönetim şeması*. <https://samsun.bel.tr/icerik/yonetim-semasi> adresinden alındı
- Sunar, S. (2023). Afet yönetiminde yerel yönetimlerin rolü. H. Şengün, Ö. Önder, & M. Yaman içinde, *Afet yönetimi ve politikaları* (s. 205-233). Bursa: Ekin Yayınevi.
- Şahin, A. U. (2021). Afet yönetimini küresel düşünmek. *TESAM Akademi Dergisi*, 8(2), s. 237-262.
- Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi 2023 performans programı*. https://www.sanlıurfa.bel.tr/files/1/bsb_sonra/2023_performans_programi.pdf adresinden alındı
- Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi 2024 performans programı*. https://www.sanlıurfa.bel.tr/files/2024_pp.pdf adresinden alındı
- Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Organizasyon şeması*. <https://www.sanlıurfa.bel.tr/organizasyon-semasi> adresinden alındı
- Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi 2023 performans programı*. https://www.tekirdag.bel.tr/content/WebSource/file/performans/2023_performans_programi_tbb.pdf adresinden alındı
- Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi 2024 performans programı*. https://www.tekirdag.bel.tr/content/WebSource/file/performans/2024_performans_programi_tbb.pdf adresinden alındı
- Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi. (2024). *İdari yapı şeması*. https://www.tekirdag.bel.tr/buyuksehir_idari_yapi adresinden alındı

- Tezgider, G. (2008). Yerel yöneticiler/saha uygulayıcıları için afet risk yönetimi ve zarar azaltma stratejileri. M. Kadioğlu, & E. Özdamar içinde, *Afet zararlarını azaltmanın temel ilkeleri* (s. 209-215). Ankara: JICA Türkiye Ofisi Yayınları No: 2.
- Trabzon Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Trabzon Büyükşehir Belediyesi 2023 performans programı*. https://webdata.trabzon.bel.tr/Performans_Programi/2023PERFORMANS/mobile/index.html adresinden alındı
- Trabzon Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Trabzon Büyükşehir Belediyesi 2024 performans programı*. <https://webdata.trabzon.bel.tr/PageSlider/2024-PERFORMANS/mobile/index.html> adresinden alındı
- Trabzon Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Teşkilat şeması*. <https://www.trabzon.bel.tr/Web/OrganizasyonSema> adresinden alındı
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982, 9 Kasım). T.C. Resmî Gazete (Sayı: 17863 Mükerrer). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>
- UNISDR. (2009). UNISDR Terminology on Disaster Risk Reduction. Geneva: Switzerland.
- UNISDR. (2010). Local Governments and Disaster Risk Reduction: Good Practices and Lessons Learned. Switzerland: United Nations.
- Van Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Van Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. https://van.bel.tr/dosya/strateji/performans_programlari/performans_programi_2023.pdf adresinden alındı
- Van Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Van Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı performans programı*. https://van.bel.tr/dosya/strateji/performans_programlari/performans_programi_2024.pdf adresinden alındı
- Van Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Teşkilat şeması*. <https://van.bel.tr/teskilat-semasi.html> adresinden alındı
- Yaman, M. (2021). Türk kamu yönetiminde afet yönetimi. H. Yaylı içinde, *Türk kamu yönetimi* (s. 449-478). Ankara: Orion Yayınevi.
- Yaman, M., & Çakır, E. (2023). Afet yönetiminin kavramsal çerçevesi. H. Şengün, Ö. Önder, & M. Yaman içinde, *Afet yönetimi ve politikaları* (s. 3-28). Bursa: Ekin Yayınevi.
- Yaman, M., & Düger, Y. (2017). Afet yönetiminde kavramsal çerçeve: Afet yönetiminin genel tarihsel gelişimi. Ö. Önder, & M. Yaman içinde, *Afet yönetimi* (s. 1-26). Bursa: Ekin Yayınevi.